

Új fajok a Fertő madárfaunájában 1996 és 2003 között

New bird species in the bird fauna of Lake Fertő between 1996 and 2003

DR. HADARICS TIBOR

A Fertő hazai részén előforduló madárfajok jegyzékét tíz évvel ezelőtt Hadarics & Pellinger (1993) állította össze. E fajlista az 1971-től 1992. december 31-ig a Fertő magyarországi részén bizonyítottan előfordult madárfajokat tartalmazta, számszerint 255 fajt. Megjegyzendő, hogy a listában szerepelt a csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*), de adatait még maguk a megfigyelők is bizonytalannak tartják (Siffer & Traser, 1975), így a recens (1971 utáni) faunából a faj törlendő. A fajlista kiegészítéseként megjelent közlemények (Hadarics, 1995, 1999b) alapján 1993-ban hat, 1994-ben és 1995-ben két-két új fajjal bővült a hazai Fertő-rész recens madárfaunája, ami összeségében 263 madárfaj előfordulását jelentette 1995. december 31-ig. Az azóta eltelt nyolc évben újabb 23 madárfaj (és két új alfaj) előfordulását sikerült igazolni a vizsgált területen, velük a Fertő hazai részén 1971 óta előfordult madárfajok száma 286-ra emelkedett. E 23 új faj (és két új alfaj) adatait tartalmazza jelen közlemény. E fajok között néhány olyan is van – énekes hattyú (*Cygnus cygnus*), csüllő (*Rissa tridactyla*), pásztor madár (*Sturnus roseus*) –, amelyeknek már volt bizonyított előfordulása a Fertő hazai részén, de adataik 1971 előttiak voltak, így Hadarics & Pellinger (1993) összeállításában nem szerepeltek. A jelen cikkben ismertetésre kerülő 23 új fajból 21 már szerepel a 2002-ben megjelent, a Fertő–Hanság Nemzeti Park faunáját feldolgozó kötet madarakról szóló cikkében (Bankovics et al., 2002), két faj, a jegesréce (*Clangula hyemalis*) és a vörösfejű gébics (*Lanius senator*) viszont már annak megjelenése óta bukkant fel a területen. Van hat olyan madárfaj is, amelyeknek csak 1971 előtti adatai vannak a hazai Fertőről, e közlemény végén a faunalista teljessége érdekében e fajok adatait is közlöm. Tehát összeségében a Fertő-táj magyarországi részén a legújabb időkben (1971-től 2003. december 31-ig) bizonyítottan előfordult madárfajok száma 286, míg a területen valaha is (tehát a csak 1971 előtti adatokkal rendelkező hét fajjal együtt) előfordult madárfajok száma 292.

A továbbiakban rendszertani sorrendben ismertetem az 1996. január 1. és 2003. december 31. közötti időszakban a vizsgált területen előkerült új madárfajokat.

Pásztorgém (*Bubulcus ibis*): 1998. május 30–31-én egy nászruháas subad. példányt figyeltek meg a Fertőújlak melletti élőhely-rekonstrukciós területen, illetve annak közvetlen közelében (Hadarics, 1999a). A madarat május 30-án német madarászok – J. Streese és M. Timm – találták a Hansági-főcsatornától északra elterülő Borsodi-dűlő lekaszált részén, később a nemzeti park majorsági épülete melletti legelőre is átszállt (mindkét helyen nagy köcsagok társaságában szedegetett). Május 31-én ugyancsak német madarászok – J. Schwarz és társai – a Nyéki szálláson látták. A madár nagy valószínűséggel vad eredetű volt, mivel a megfigyelést megelőző héten több délnyugatról érkező időjárási front vonult át Közép-Európán, s minden bizonnyal ezek egyikével sodródhatott ide a mediterrán területekről. Ezt a feltevést erősíti, hogy május 30-án ugyanitt egy másik mediterrán eredetű madárfaj, egy vékonycsőrű sirály is megjelent (Hadarics, 1999c). A pásztorgémnek ugyan már volt két korábbi adata a Fertőről – 1978. május 27–28. Fertőrákos (Kárpáti, 1983) és 1982. július 28. – augusztus 11. –, de ezekben az esetekben szinte biztosan fogságból szökött madarakról volt szó, így a faj a hazai Fertő faunalistáján eddig nem szerepelt. A pásztorgémnek ez volt a 12. hitelesített magyarországi előfordulása (MME Nomenclator Bizottság, 1999).

Énekes hattyú (*Cygnus cygnus*): 1999. február 8-án egy ad. példányt figyeltek meg Mogyorósi S. és Molnár B. a Hidegség és Fertőhomok között, de Hidegség község határában lévő tőzegtányatavon (MME Nomenclator Bizottság, 2000). 2002. április 7–8-án szintén egy ad. madarat látott bütykös hattyúk között Gáti E., Sebe K. és Laczik D. Fertőrákos közelében (Rákosi-öböl), a fertőrákosi üdülőtelepen (a madarat később többen is megfigyelték és fényképezték). Az énekes hattyúnak egy régebbi adata is volt a Fertőről: 1921. december 19-én kilenc példány jelent meg Fertőboz térségében (közülük három le is lóttak) (Schenk, 1922). A Hadarics & Pellinger (1983) által összeállított fajlistában az énekes hattyú eddig azért nem szerepelt, mert abban csak az 1970 óta előfordult madárfajok voltak feltüntetve.

Indiai lúd (*Anser indicus*): A Nomenclator Bizottság legutóbbi ülésén (2003. december) úgy döntött, hogy a Magyarországon az ősztől tavaszig tartó időszakban a nagy vadlúdesapatokban megfigyelt indiai ludakat C kategóriába sorolja, azaz e példányok esetében nagy a valószínűsége annak, hogy az egyre szaporodó észak-európai önfenntartó populációból származnak. A Fertőről is több ilyen adat származik. 1997. február 12–15-ig egy ad. példányt láttak a fertőújlaki Borsodi-dűlőben (Neuwirth N., Hadarics T., Pellinger A., Jánoska F., Winkler F.); 1998. szeptember 7-től október 2-ig szintén egy ad. madár mutatkozott többször az élőhely-rekonstrukciós területen (Nyéki-szállás és Borsodi-dűlő); 2000. november 1–19-ig számos alkalommal megfigyelték egy ad. madarat a fertőújlaki élőhely-rekonstrukción éjszakázó vadlibák között, de e példányt a nappali táplálkozóhelyeken is többször látták a libacsapatokban (Pellinger A., Laczik D., Hadarics T., Kárpáti L. és mások). 2003. november 13-án a Borsodi-dűlőből kihúzó libák között megint észleltek egy indiai ludat (F. Samwald). Megjegyzendő, hogy az 1992. augusztus 29. és szeptember 1. között a fertőrákosi üdülőtelepen látott két juv. példány viselkedése alapján nyilvánvalóan fogságból szökött volt (E kategória).

Kanadai lúd (*Branta canadensis*): 1997. február 7. és április 2. között egy ad. példány (*ssp. canadensis*) tartózkodott a Fertőújlak melletti élőhely-rekonstrukciós területen, a madarat először a Borsodi-dűlőben látták, de a későbbiekben a Madárvárta-öbölben és többször a Nyéki szálláson is megfigyelték (Hadarics & Neuwirth, 1998); az adatot a faj első bizonyított hazai előfordulásaként a Nomenclator Bizottság C kategóriában fogadta el (MME Nomenclator Bizottság, 1998b), azaz a madár nagy valószínűséggel az észak-európai, emberi közreműködéssel létrejött, de már önmagát fenntartani képes és egyre gyarapodó populációból származhatott. 2002. február 23-án szintén a Fertőújlak melletti élőhely-rekonstrukción

(Papré) egy nagytermetű példányt (*ssp. canadensis*) látott Pellingner A. 2002. március 1–10-ig viszont egy kis termetű ad. madarat figyeltek meg (Pellingner A., Laczik D.; Vasas A. és társai) többször Fertőújlak környékén, először Lászlómajor mellett, a Papréten majd a Nyéki szálláson. E példány kapcsán felmerült a madár vad (észak-amerikai) eredetének a kérdése, hiszen az leginkább a Kanada északi részén (Melville-félsziget, Southampton- és Baffin-sziget) és Nyugat-Grönlandon költő alfajra (*ssp. hutchinsii*) hasonlított, és ez a kistermetű alfaj az alfajok egyike, amelyeknek vad, tehát észak-amerikai eredetű példányai már bizonyítottan előfordultak Nyugat-Európában, míg az Európában költő elvadult populáció a törzsalakhoz (*ssp. canadensis*) tartozik, illetve a nem tisztavérű egyedek méretben és színezetben arra hasonlítanak. Az adatot a Nomenclator Bizottság D kategóriában fogadta el, ami azt jelenti, hogy a madár eredete megbízhatóan nem dönthető el. Egy hónappal később, 2002. április 9-én ugyancsak a fertőújlaki élőhely-rekonstrukciós területen (Papré, Nyéki szállás majd Borsodi-dűlő) ismét felbukkant egy ad. kanadai lúd, de ez egy nagytermetű példány volt, tehát valószínűleg az Európában költő populációból származhatott (Pellingner A., Vasuta G., Orbán G.; Hadarics T.; Mogyorósi S. és társai), ezt a madarat április 13-ig minden nap megfigyelték, de elképzelhető, hogy május 7-én is ugyanezt a példányt látták még a Borsodi-dűlőben (Pellingner A.). 2003. július 16-án egy juv. kanadai ludat látott a Nyéki szálláson Pellingner A., valószínűleg ez a madár bukkant fel a későbbiekben többször is a hansági élőhely-rekonstrukciós területen (Bősárkány). Megemlítendő még, hogy 2001. április 14–22-ig két, valószínűleg kanadai lúd és nyári lúd szülőktől származó hibrid példányt figyeltek meg szintén a fertőújlaki élőhely-rekonstrukció (Pellingner A., Mogyorósi S., Hadarics T.), melyek közül az egyik madár egészen augusztus 3-ig a területen maradt. 2001. december 20-án két – hibridgyanús – imm. példányt észleltek a Sarród és Fertőújlak közötti vasúti átjáró környékén elterülő mezőkön, nem kizárt, hogy a tavasszal itt tartózkodó két hibrid madár tért ismét vissza (Pellingner A., Laczik D.).

Jegesréce (*Clangula hyemalis*): 2002. december 1-jén 1 juv. (1y) példányt látott Váczai M. az elárasztott fertőújlaki Nyéki szálláson, másnap december 2-án két juv. (1y) madarat láttak ugyanott (Mogyorósi S., Pellingner A., Váczai M.). 2003. április 21-től május 7-ig egy ad. hím példány tartózkodott ugyancsak a Nyéki szálláson (Molnár B., Hadarics T., Pellingner A., Mogyorósi S. és mások).

Fakó rétihéja (*Circus macrourus*): 2002. április 23-án a Sarród és Fertőújlak közötti Lászlómajor közelében egy ad. tojó példányt látott Hadarics T. (ezt az adatot a Nomenclator Bizottság elfogadta, de megjegyzendő, hogy a fajnak több újabb keletű megfigyelése is van a vizsgált területről, ezek az adatok azonban nem hitelesítettek). Egy – a gyűjtemény 1902-es leltárkönyve alapján – 1896. szeptember 6-án Eszterházában (ma Fertőd) elejtett ad. hím fakó rétihéja Aumüller Alajos révén került a lékai (Lockenhaus) vár híres gyűjteményébe (Huszthy-gyűjtemény) (Aumüller, 1966).

Ázsiai pettyesilule (*Pluvialis fulva*): 2000. május 14–15-én egy ad. nászruhás – valószínűleg hím – példányt figyeltek meg a Fertőújlak melletti élőhely-rekonstrukciós terület Borsodi-dűlő nevű mesterségesen elárasztott részén (Pellingner & Mogyorósi, 2001). A madarat H. Spinler német madarász találta, de később rajta kívül még sokan megfigyelték és bizonyító fényképeket is készítettek róla. Ez a faj első – és eddig egyetlen – bizonyított előfordulása Magyarországon (MME Nomenclator Bizottság, 2001).

Lilebíbic (*Chettusia gregaria*): 2002. április 1–2-án egy ad. nászruhás példányt figyeltek meg a fertőújlaki élőhely-rekonstrukciós terület Nyéki szállás nevű részén. A madarat április 1-jén délelőtt Szigeti B. találta az elárasztott területen, a madár rövidesen Lászlómajor irányába elrepült s hosszas keresés után sem sikerült ismét megtalálni. Csak aznap este – közvetlenül napnyugta előtt – látta ismét a Nyéki szállás elárasztásának szélén Pellingner A. és Hadarics T. Másnap reggel még ugyanitt figyelték meg, majd átrepült a Lászlómajor mellett legelésző gulya közelébe (Mogyorósi S., Molnár B. és társai). A fajnak ez volt a hetedik hitelesített előfordulása Magyarországon.

Fehérfarkú lilebíbic (*Chettusia leucura*): 2000. július 20-án a mesterségesen elárasztott fertőújlaki Borsodi-dűlőben egy ad. nászruhás példányt figyelt meg Molnár B., Mogyorósi S., Pellingner A., Laczik D. és Neuwirth N. A fajnak ez volt a hetedik hitelesített magyarországi előfordulása (MME Nomenclator Bizottság, 2001).

Vándorpartfutó (*Calidris melanotos*): 1996. szeptember 15–22-ig egy juv. (1y) példány tartózkodott a fertőújlaki Borsodi-dűlő elárasztásán. A madarat osztrák madarászok (A. Grüll, M. Riesing és társaik) találták és fényképezték szeptember 15-én, de az elkövetkező hét folyamán szinte minden nap látta valaki (Pellingner A., Hadarics T., Neuwirth N., O. Samwald és sokan mások). A fajnak ez volt a hetedik bizonyított magyarországi előfordulása (MME Nomenclator Bizottság, 1998a). 1999. október 9-én Szimuly Gy. és Pellingner A. két juv. példányt figyelt meg a fertőújlaki Nyéki-szálláson, melyeket másnap reggelre sikerült is megfogni és meggyűrűzni (a biometria adatok alapján egy hím és egy tojó madár volt), e két gyűrűs madár még október 11-én is a területen tartózkodott (Pellingner A., Mogyorósi S., Hadarics T., Laczik D. és mások); ez volt a faj 12. hazai előfordulása (és egyben az első magyarországi gyűrűzése). Néhány nappal később 1999. október 16-án a közeli Borsodi-dűlőben egy élénk színű juv. példány került szem elé, amelyen nem volt gyűrű (Pellingner A., Hadarics T.), s valószínűleg ezt a madarat látta ugyanott Riezing N. is október 27-én. Közben, 1999. október 25–26-án szintén a Borsodi-dűlőben egy másik (fakó tollazatú) gyűrűtlen juv. példány is felbukkant (Pellingner A., Goda I., Hadarics T., J. Laber). Utóbbi megfigyelések a faj 14. és 15. magyarországi előfordulásai voltak (MME Nomenclator Bizottság, 2000). 2003. szeptember 16-án délelőtt újfént egy juv. példányt figyeltek meg a korábban elárasztott, de addigra már szinte teljesen kiszáradt Nyéki szálláson (Hadarics T., Drogman Cs., Pellingner A., Ambrus A., Mogyorósi S.), a madár másnap már nem tartózkodott a területen (a fajnak ez a 24. hazai előfordulása volt).

Laposcőrű víztaposó (*Phalaropus fulicarius*): 2002. július 4–5-én egy ad. (esetleg vedlését már megkezdő hím) példányt figyeltek meg a fertőújlaki Nyéki szállás elárasztásán (Pellingner A., Molnár B., Neuwirth N., Kovacsics B., Kozma L., Csonka P.).

Nagy halfarkas (*Stercorarius skua*): 1997. november 2-án egy juv. (1y) példányt figyelt meg és fényképezett Mogyorósi S. és Molnár B. a Fertő délkeleti tőrérszén, az ún. Bánfai-szél és a Madárvárta-öböl északi oldala között; a madár később átrepült a határ osztrák oldalára, s a másnapi keresés során sem került ismét szem elé (Mogyorósi & Molnár, 1998). Ez volt a faj hatodik bizonyított előfordulása Magyarországon (MME Nomenclator Bizottság, 1998b).

Vékonycsőrű sirály (*Larus genei*): 1998. május 30-án délelőtt egy ad. nászruhás példányt figyeltek meg a Fertőújlak melletti élőhely-rekonstrukciós területen, az elárasztott Nyéki-szálláson (Hadarics, 1999c). Délután és másnap a madár nem került szem elé, viszont június 1–4-ig minden nap több megfigyelő (Mogyorósi S., Vasas A.; Pellinger A., Hadarics T.; Riezing N) is látta ugyanitt. A fajnak ez volt a negyedik hitelesített magyarországi előfordulása (MME Nomenclator Bizottság, 1999).

Heringsirály szibériai alfaja (*Larus fuscus heuglini*): 2000. október 16-án Fertőhomok község határában, a Fertő egyik öblében (Homoki-öböl) 1 ad. példányt figyelt meg és fényképezett le Mogyorósi S. és Molnár B. A heringsirály ezen alfajának (melyet egyébként egyes újabb rendszertani munkák önálló fajnak tartanak) ez volt a negyedik bizonyított előfordulása Magyarországon.

Ezüstsirály (*Larus argentatus*): 1999. november 30-án egy téli tollazatú ad. példányt látott Hadarics T. és Mogyorósi S. Fertőrákos közelében, a Rákosi-öbölben (MME Nomenclator Bizottság, 2000).

Csüllő (*Rissa tridactyla*): 1996. november 15–16-án Fertőújlak közelében a Hanság-főcsatorna töltésén dankasirályok között egy juv. (1y) példányt látott Pellinger A. és Németh Á., 1997. november 3-án pedig a Fertő délkeleti részén, a Madárvárta-öbölben láttott szintén egy juv. (1y) madarat Ecsedi Z., Mogyorósi S. és Molnár B. (MME Nomenclator Bizottság, 1998b). 1998. április 5-én fertőújlaki élőhely-rekonstrukciós területen, az elárasztott Nyéki-szálláson egy imm. (2y) példányt figyelt meg Hadarics T. (MME Nomenclator Bizottság, 1999). A csüllőnek egy régebbi adata is volt a Fertőről: 1941. december 20-án nyolc példányt láttak a Rákosi-öbölben, közülük egy juv. (1y) madarat be is gyűjtöttek (Breuer, 1950). A Hadarics & Pellinger (1983) által összeállított fajlistában a csüllő eddig azért nem szerepelt, mert abban csak az 1970 óta előfordult madárfajok voltak feltüntetve.

Parlagi galamb (*Columba livia f. domestica*): Az elterjedt szokásnak megfelelően az elvadultan élő, önállóan szaporodó és önfenntartó populációval rendelkező parlagi galambokat is felveszük a Fertő-táj madárvilágába, hiszen állandóan jelen vannak, és valószínűleg a terület anyagforgalmában sem elhanyagolható a szerepük. Gyakori költőfajnak számítanak a Fertő-menti településeken, majorokban, állattartó épületekben. Kisebb csapataikat időnként a Fertő környéki réteken és mezőgazdasági területeken, a Fertő nádasa felett vagy az élőhely-rekonstrukciós területek kiszáradt medrében is látni.

Uhu (*Bubo bubo*): 1997. áprilisában Király G. látott egy uhut (és néhány elhullajtott tollat is talált) Fertőrákos határában, a falutól északra lévő régi (ún. római) kőfejtőben (Kárpáti, 1999). 2000. márciusának elején helyi vadászok jelezték, hogy többször hallottak és láttak uhut szintén e hely közelében, a Kőfejtő-erdőben, a hírre többen is kimentünk a területre, de az adatot sajnos nem sikerült megerősítenünk.

Szikipacsirta (*Calandrella brachydactyla*): 2000. május 14-én egy éneklő hím példányt láttak Fertőújlak közelében, a Borsodi-dűlő északi részén lévő ún. Ürgedombnál (Tar J. és társai). A madarat másnap sajnos már nem sikerült ismét megtalálni.

Rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*): 1999. szeptember 9-én Fertőújlak közelében a Hanság-főcsatorna déli nádszegélyében (a Hanság-főcsatorna és az ún. Körgát találkozásánál) egy – a biometriai adatok alapján valószínűleg a *septima* alfajhoz tartozó – juv. példányt fogtak függönyhálóval (Szimuly & Mogyorósi, 2000). Ez volt a rozsdás nádiposzáta hatodik hitelesített magyarországi előfordulása (MME Nomenclator Bizottság, 2000).

Vörösfejű gébics (*Lanius senator*): 2003. május 1-jén Fertőszéplak határában, a falutól északra húzódó ún. Csordahajtónál 1 ad. hím példányt látott Váczi M., Pellinger A., Mogyorósi S. és Molnár B., a madárról bizonyító fényképek is készültek.

Fenyőszajkó (*Nucifraga caryocatactes*): 1999. szeptember 2-án Fertőújlak közelében, a Nemzeti Park majorságánál látott egy példányt M. Hoffmann. Egy korábbi adatot is érdemes megemlíteni: 1986. szeptember 7-én két madarat figyelt meg Mogyorósi S. a Sopron melletti Pihenőkeresztnél (a hely a Fertő-táj határában fekszik, egész pontosan a Fertőmelléki-dombság délnyugati csücskében, talán ezért nem került be eddig ezen adat alapján a faj a Fertő-táj hazai részén előforduló madárfajok jegyzékébe).

Holló (*Corvus corax*): Magyarországi állomány nagyságának és költőterületének 1990-es évekbeli jelentős növekedésével összefüggésben a faj a Fertő környékén az 1990-es évek végén bukkant fel először: 1997. március 28-án a Lászlómajor mögötti ezüstfás területen láttak egy példányt (Hadarics T., Pellinger A., Neuwirth N., Böhm A.). Azóta szinte minden évből van egy vagy néhány adata: 1998. február 27-én a fertőújlaki Nyéki szálláson három (Riezing N.), 1999. április 26-án a sarródi Kócsagvárnál egy (Laczik D.), 2000. március 3-án a sarródi Gagarin-majornál egy (Kosztra A.), 2000. október 4-én a fertőújlaki Borsodi-dűlő felett egy (Laczik D., Placzer G.), 2001. április 9-én szintén a Borsodi-dűlőnél egy (Fersch A.), 2001. augusztus 17-én megintcsak a Borsodi-dűlőben egy (Hadarics T.), 2001. december 22-én Lászlómajor közelében az ún. Hidegségi út felett négy (Váczi M.), 2001. december 24-én ugyancsak a Hidegségi-útnál kettő (Váczi M.), 2002. március 9-én a fertőújlaki Legénytónál kettő (Pellinger A.), 2002. március 20-án a Hidegségi-útnál szintén két példányt észleltek (Váczi M.).

Pásztormadár (*Sturnus roseus*): 2001. május 22-én 16 példányos csapatot láttak osztrák és német madarászok Fertőújlak mellett, közvetlenül a falu szélén. 2003. június 2-án Szabó R. látott egy példányt Fertőújlakon, a nemzeti park majorsága közelében, illetve még aznap késő délután Váczi M. is látott egyet (valószínűleg ugyanazt) nem messze onnan, a Fertő és a Nyéki szállás között húzódó körgáton. A pásztormadárnak egy régebbi adata is ismert a Fertő hazai részéről: 1934. június 1-jén Fertőrákos határában egy 25-30 csapatból Dorfmeister J. lőtt egy bizonyító példányt (Breuer, 1934). A Hadarics & Pellingner (1983) által összeállított fajlistában a pásztormadár eddig azért nem szerepelt, mert abban csak az 1971. január 1. óta előfordult madárfajok voltak feltüntetve.

Mint a bevezető részben már szó volt róla, van hat olyan madárfaj, amelyeknek csak 1971 előtti adatai vannak a vizsgált területről. A hazai Fertő madárvilágának teljességéhez e fajok is hozzátartoznak, így itt röviden ismertetem e hét madárfaj előfordulási adatait.

A kékcősőrű récéről (*Oxyura leucocephala*) Fászl (1883) a következőket írja: „Ritka; gyűjteményünkben két példány.” E preparátumok eredetéről pontosabb adatokat nem közöl, viszont Fászl István 1894-ből származó kézírata alapján Zimmermann (1944) közli e példányok gyűjtési adatait: 1879. szeptember, Eszterháza (ma Fertőd). A bizonyító példányok (több más preparátummal együtt) a soproni bencés gimnáziumból (e gimnázium tanára volt Fászl István) először Pannonhalmára, majd a pécsi tudományegyetemre kerültek, ahol ma is megvannak (két ad. hím példány).

A lékai (Lockenhaus) vár híres gyűjteményében (Huszthy-gyűjtemény) volt egy reznek (*Tetrax tetrax*), melyet Bauer Miklós gyűjtött 1898. augusztus 29-én Eszterháza (Aumüller, 1973); Schenk (1917) a rezneket Fertőszentmiklós lelőhelyéről említi, pontos dátum nélkül; Zimmermann (1944) közlése szerint a bécsi Naturhistorisches Museum-ban is van egy kitömött reznek, melyet Fertőrákoson gyűjtöttek, gyűjtési időpont nincs megadva, tehát 1943 előtt bármikor lehetett.

Az ugartyúk (*Burhinus oedicnemus*) 1901-ben költött Hegykő környékén, június 18-án Hegykőről két pelyhes fiókát küldtek Chernel Istvánnak (Mödlinger, 1979); viszont 1924. október 1-jén Breuer György – a Mödlinger (1979) cikkében leírtakkal ellentétben – nem Fertőszéplakon, hanem Lövön látott ugartyúkot (Warga, 1926), s e megfigyelési hely már kívül esik a szűkebb értelemben vett Fertő-tájon, ez utóbbi adat egyébként a Fertő–Hanság Nemzeti Park madárvilágáról szóló legújabb összefoglaló közleményben (Bankovics et al., 2002) is tévesen – Fertőszéplak helymegjelöléssel – szerepel.

A pusztaityúk (*Syrhaptes paradoxus*) XIX. század végi európai inváziói során a Fertő környékén is előfordult (sőt egyes beözönlések során feltételezhetően költött is), a vizsgált területről konkrét adata a legerősebb beözönlés évéből, 1888-ból van: május 12-én Fertőrákosnál öt példányt ejtettek el (Zimmermann, 1944).

1881. október 26-án a Fertő-melléki-domsbor nyugati lábainál, a Kis-Tómalmon egy hím vízirigót (*Cinclus cinclus*) lőttek (Fászl, 1883); Breuer György feltehetően 1930 körül (1934-ben azt írja, hogy „évekkel ezelőtt”) látott egy vízirigót a Rákospataokban (Breuer, 1934).

A csíkosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola*) a Fertő hazai részén való előfordulási adatai a faj könnyű összetéveszthetősége miatt meglehetősen bizonytalanok; Fászl (1883) szerint a faj „némely esztendőben a Fertő partjain gyakori”, de feljegyzései szerint (Schenk, 1918) csak kétszer figyelte meg, 1882. szeptember 24-én és 1890. április 11-én (a megfigyelés pontos helye nem ismert); Schenk Jakab 1907-ben látta és gyűjtötte is a fajt a tavaszi vonulás során, de mai határainkon kívül, Illmícen (ma Illmitz) és Mosonbámfalván (ma Apetlon), sőt fészkelését is valószínűnek tartotta (Schenk, 1918); Breuer György is azt írja, hogy többször megfigyelte, de fészkelve nem találta (Breuer, 1934); újabb, az 1970-es évek elejéről származó megfigyeléseit maguk a megfigyelők is képesnek tartják (Siffer & Traser, 1975), e megfigyelések valószínűleg fiatal foltos nádiposzátaakra vonatkoztak. A csíkosfejű nádiposzáta egyetlen hitelesnek tekinthető bizonyító példánya, amely a Fertő hazai részéről származik a Huszthy-féle gyűjteményben volt lékai (Lockenhaus), a madarat a leltárkönyv tanúsága szerint maga Huszthy Ödön gyűjtötte 1892. szeptember 28-án Eszterháza (ma Fertőd) (Aumüller, 1966).

Summary

The list of bird species observed at the Hungarian part of Lake Fertő was prepared ten years ago by Hadarics & Pellingner (1993). This species list contained bird species that assuredly occurred at the Hungarian part of the lake between 1971 and 31st December 1992, a total of 255 species. Notably, the Aquatic Warbler was present on the list, however, even according to the observers, its data are considered uncertain (Siffer & Traser, 1975), therefore the species is to be deleted from the recent fauna (after 1971). Based on the articles that were published as a supplement to the species list (Hadarics, 1995, 1999b) the recent bird fauna of the Hungarian part of the Fertő grew by six new species in 1993, and further two in each 1994 and 1995, that is altogether 263 bird species occurred until 31st December 1995. In the eight years that have passed since then the occurrence of 23 further species (and two further subspecies) could be proved on the investigated area. These are the following (in brackets the years of occurrence and in the case of rarer species the serial number of the record in Hungary): Cattle Egret (1998 – 12th for Hungary), Whooper Swan (1999, 2002), Bar-headed Goose (1997, 1998, 2000, 2003), Canada Goose (1997 – 1st for Hungary, 2002, 2003), Long-tailed Duck (2002, 2003), Pallid Harrier (2002), Pacific Golden Plover (2000 – 1st for Hungary), Sociable Plover (2002 – 7th for Hungary), White-tailed Plover (2000 – 7th for Hungary), Pectoral Sandpiper (1996 – 7th for Hungary, 1999 – 12th and 14–15th for Hungary, 2003 – 24th for Hungary), Grey Phalarope (2002), Great Skua (1997 – 6th for Hungary), Slender-billed Gull (1998 – 4th for Hungary), Heuglin's Gull (2000 – 4th for Hungary), Herring Gull (1999), Kittiwake (1996, 1997, 1998), Feral Pigeon, Eagle Owl (1997), Short-toed Lark (2000), Paddyfield Warbler (1999 – 6th for Hungary), Woodchat Shrike (2003), Nutcracker (1999), Raven (1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002), Rose-coloured Starling (2001, 2003) and Lesser Redpoll (1996 – 4th for Hungary). Including these the number of bird species observed at the Hungarian part of the Fertő since 1971 increased to 286. This article contains the detailed occurrence data of these species and subspecies. At the end of it, to make the fauna list complete, also listed are the occurrence data of those bird species which were observed only before 1971 at the Hungarian part of the Fertő, these are the

six following: White-headed Duck (1879), Little Bustard (1898), Stone Curlew (1901), Pallas's Sandgrouse (1888), Dipper (1881, about 1930) and Aquatic Warbler (1892). So altogether the number of assuredly occurring bird species at the Hungarian part of Lake Fertő in recent times (from 1971 to 31st December 2003) is 286, while the number of bird species that have ever occurred on the area (so together with the seven species with data before 1971) is 292.

Irodalom

- Aumüller I.** (1966): A lékai vár madárgyűjteménye (Első közlemény). Savaria, 2: 51–70.
- Aumüller I.** (1973): A lékai vár madárgyűjteménye (Második közlemény). Savaria, 4: 43–75.
- Bankovics, A., Fülöp, T., Hadarics, T., Mogyorósi, S. & Pellinger, A.** (2002): The birds of the Fertő–Hanság National Park and their importance in nature conservation aspect. In: **Mahunka, S.** (ed.): The Fauna of the Fertő–Hanság National Park. Volume II. Hungarian Natural History Museum, Budapest. 745–785.
- Breuer Gy.** (1934): A MOSz Hg. Esterházy Pál fertői madárvártájának 1934. évi megfigyeléseiből. Kócsag, 7 (1–4): 52–56.
- Breuer Gy.** (1950): Csüllő a Fertő mellett. Aquila, 51–54: 158, 181.
- Fászl I.** (1883): Sopron madarai. A Pannonhalmi Szt-Benedek-rend Soproni Kath. Főgymnasiumának Értesítője, 1883: 3–31.
- Hadarics T.** (1995): Új fajok a Fertő madárfaunájában. Szélkiáltó, 10: 27.
- Hadarics T.** (1996): Új fajok a Fertő madárfaunájában 1994–95-ben. Szélkiáltó, 11: 25–26.
- Hadarics T.** (1999a): Pásztorgém (*Bubulcus ibis*) előfordulása a Fertő mellett. Túzok, 4 (1–2): 11–14.
- Hadarics T.** (1999b): Új fajok a Fertő madárfaunájában 1994–95-ben. Szélkiáltó, 11: 25–26.
- Hadarics T.** (1999c): A vékonycsőrű sirály (*Larus genei*) újabb előfordulása Magyarországon. Túzok, 4 (1–2): 17–20.
- Hadarics T. & Pellinger A.** (1993): A Fertő-táj hazai részén előforduló madarak névjegyzéke (1971–1992). Szélkiáltó, 6: 3–16.
- Kárpáti L.** (1983): A Fertő táj madárvilágának ökológiai vizsgálata. Erdészeti és Faipari Tudományos Közlemények, 1982. (1): 111–203.
- Kárpáti L.** (1999): Az uhu (*Bubo bubo*) fészkelése a Soproni-hegységben. Szélkiáltó, 11: 3–5.
- MME Nomenclator Bizottság** (1998a): Az MME Nomenclator Bizottság 1996. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. Túzok, 3 (2): 41–52.
- MME Nomenclator Bizottság** (1998b): Az MME Nomenclator Bizottság 1997. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. Túzok, 3 (4): 137–154.
- MME Nomenclator Bizottság** (1999): Az MME Nomenclator Bizottság 1998. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. Túzok, 4 (4): 105–117.
- MME Nomenclator Bizottság** (2000): Az MME Nomenclator Bizottság 1999. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. Túzok, 5 (1–2): 1–16.
- MME Nomenclator Bizottság** (2001): Az MME Nomenclator Bizottság 2000. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. Túzok, 6 (3): 105–119.
- Mogyorósi S. & Molnár B.** (1998): A nagy halfarkas (*Stercorarius skua*) előfordulása a Fertőn. Túzok, 3 (3): 89–91.
- Mödlinger P.** (1979): Az ugartyúk (*Burhinus oediconemus*) előfordulása és ökológiai viszonyai Magyarországon. Aquila, 85: 59–75.
- Pellinger A. & Mogyorósi S.** (2001): Az ázsiai pettyeslele (*Pluvialis fulva*) első magyarországi megfigyelése. Túzok, 6 (3): 144–145.
- Schenk J.** (1917): Aves. K[irályi] M[agyar] Természettudományi Társulat, Budapest. 112 p. (A Magyar Birodalom Állatvilága. A Magyar Birodalomból eddig ismert állatok rendszeres lajstroma. Fauna Regni Hungariae. Animalium Hungariae huncusque cognitorium enumeratio systematica).
- Schenk J.** (1918): Madártani töredékek a Fertőről. Aquila, 24: 30–106.
- Schenk J.** (1922): Az 1920/21. és az 1921/22. évi téli hattyuinvázió. Aquila, 28: 188–189.
- Siffer S. & Traser Gy.** (1975): Adatok a Fertő-tó mai madárvilágához. Tudományos diákköri dolgozat. Erdészeti és Faipari Egyetem, Erdővédelemtani Tanszék, Sopron.
- Szimuly Gy. & Mogyorósi S.** (2000): Rozsdás nádiposzáta (*Acrocephalus agricola*) előfordulása a Fertő mellett. Túzok, 5 (3–4): 62–63.
- Warga K.** (1926): Madárvonulási adatok Magyarországból. VIII–IX. (1924/25-ös) évfolyam. Aquila, 32–33: 66–127.
- Zimmermann, R.** (1944): Beiträge zur Kenntnis der Vogelwelt des Neusiedler Seegebiets. Selbstverlag der Wissenschaftlichen Staatsmuseen, Wien.